

KLAGANDE

[REDACTED]

Vårdnadshavare: [REDACTED] och [REDACTED]

Ombud: Josef Benauda
Kraft Assistans AB**MOTPART**

Socialnämnden i Strängnäs kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDEFörvaltningsrätten i Linköpings dom den 24 november 2017 i
mål nr 5971-16, se bilaga A**SAKEN**Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa
funktionshindrade (LSS)**KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE**

1. Kammarrätten upphäver förvaltningsrättens dom och Socialnämnden i Strängnäs kommuns beslut samt bestämmer att [REDACTED] har rätt till personlig assistans i enlighet med vad som framgår av domskälen.

2. Kammarrätten visar målet åter till Socialnämnden i Strängnäs kommun för beräkning av omfattningen av den beviljade insatsen.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att hon ska beviljas personlig assistans och anför i huvudsak följande. Föräldraansvaret för sexåringar är begränsat vad gäller de grundläggande behoven. Sexåringar förutsätts själva kunna klara av toalettbesök, av- och påklädning, matsituationer samt kommunikation. Hon klarar inget av dessa hjälpbehov. Vad gäller matsituationen stämmer inte det som uppges i förvaltningsrättens dom. Hon kan absolut inte hantera bestick och när hon försöker äta med händerna tappar hon maten innan den nått munnen. Försäkringskassan har i beslut den 14 oktober 2016 bedömt att hennes grundläggande behov uppgår till 15 timmar och 3 minuter per vecka, vilket är en tydlig indikation på att hennes behov är tillräckligt omfattande.

Socialnämnden motsätter sig bifall till överklagandet och anför i huvudsak följande. Försäkringskassan har i ett nytt beslut den 8 februari 2018 beviljat ██████████ assistansersättning för i genomsnitt 45 timmar och 9 minuter per vecka. ██████████ behov av stöd är därmed tillgodosett.

RÄTTSLIG REGLERING

Tillämpliga bestämmelser framgår av förvaltningsrättens dom.

Av förarbetena till LSS framgår bl.a. följande. Assistansen ska vara förbehållen krävande eller i olika avseenden komplicerade situationer, i regel av mycket personlig karaktär. Avgörande bör vara att den enskilde behöver personlig hjälp för att klara sin hygien, för att klä sig och klä av sig, för att inta måltider eller för att kommunicera med andra (prop. 1992/93:159 s. 64).

Vid bedömningen av barns rätt till assistansersättning ska föräldrarnas ansvar enligt föräldrabalken beaktas på så sätt att ersättning ska utgå endast för sådan hjälp barnet behöver som inte ingår i det vanliga föräld-

raansvaret. Praxis innebär att man jämför omfattningen av föräldraansvaret för ett friskt barn i samma ålder med behovet hos det funktionshindrade barnet (se bl.a. rättsfallet RÅ 2008 ref. 17).

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Försäkringskassan har genom ett beslut den 8 februari 2018 beviljat [REDACTED] [REDACTED] assistansersättning för i genomsnitt 45 timmar och 9 minuter per vecka. Av beslutet framgår att det grundar sig på en ansökan som kom in till Försäkringskassan i september 2017. Assistansersättning får inte lämnas för längre tid än en månad före ansökningsmånaden (jfr 51 kap. 7 § socialförsäkringsbalken).

Frågan i aktuellt mål om [REDACTED] rätt till personlig assistans grundar sig på en ansökan som kom in till socialnämnden i april 2016. Det förhållandet att Försäkringskassan numera har beviljat henne assistansersättning medför därför inte att den önskade hjälpen av stöd ska anses fullt tillgodosedd, utan en oberoende prövning ska göras i aktuellt mål. Det finns dock inget som hindrar att Försäkringskassans utredning tjänar som viss vägledning vid denna prövning.

Frågan i målet är således om [REDACTED] vid tidpunkten för socialnämndens beslut, den 16 augusti 2016, till följd av sina funktionshinder hade ett sådant behov av hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om henne (sina grundläggande behov) att hon var berättigad till personlig assistans. [REDACTED] var vid denna tidpunkt sex och ett halvt år gammal.

Av utredningen i målet framgår att [REDACTED] till följd av en medfödd sjukdom har bland annat progredierande muskelsvaghet och förlust av grov-

och finmotorisk förmåga, svår ataxi, och mycket nedsatt balans vid såväl sittande som gående.

Personlig hygien

Socialnämnden har i denna del beräknat [REDACTED] grundläggande behov i samband med blöjbyte och toalettbesök till sammanlagt 3 timmar och 13 minuter per vecka. Socialnämnden ansåg därvid det styrkt att [REDACTED] [REDACTED] hade behov av fullständig hjälp i samband med toalettbesök, men att ett visst föräldraansvar fick anses föreligga.

Av utredningen framgår att [REDACTED] på grund av bland annat ostadighet behöver hjälp och övervakning under hela toalettbesöket, inklusive förberedelser och efterarbete. Föräldraansvaret för ett sex och ett halvt år gammalt barn utan funktionshinder i den situationen får anses vara så litet att det i princip kan bortses ifrån i [REDACTED] fall. Blöjbyte på ett barn i [REDACTED] ålder får också anses falla utanför det normala föräldraansvaret. Mot den bakgrunden bör ytterligare tid för blöjbyte och toalettbesök godtas vid beräkning av det grundläggande behovet i den delen. Behovet kan enligt kammarrättens mening i vart fall inte anses understiga fyra timmar per vecka.

Måltider

Socialnämnden har inte godtagit någon tid för måltider som ett grundläggande behov. Anledningen till detta uppgavs vara bland annat att [REDACTED] [REDACTED] om än med viss svårighet, kan inta födan med händerna. Försäkringskassan har i sina beslut godtagit strax under åtta timmar per vecka som grundläggande behov i den delen.

Av utredningen framgår att [REDACTED] har ett stort behov av stöd och hjälp i matsituationen jämfört med barn i motsvarande ålder. Hon har på

grund av svår ataxi och muskelsvaghet en mycket begränsad förmåga att använda bestick och tappar mat även när hon enbart använder händerna. Ett icke funktionshindrat barn i [REDACTED] ålder kan utan nämnvärt besvär använda sig av bestick när så behövs i samband med intag av mat. Det kan enligt kammarrättens mening inte anses rimligt att hon ska vara hänvisad till att använda sig av sina händer för att få i sig sådan mat som normalt intas med hjälp av bestick. Mot bland annat den bakgrunden får [REDACTED] anses ha behov av praktisk hjälp för att få i sig tillräckligt med näring i samband med måltiderna. Behovet av hjälp är sådant att det utgör ett grundläggande behov. Tiden härför bör anses uppgå till åtminstone åtta timmar per vecka.

Klä av och på sig

Socialnämnden har bedömt att tiden för behov av hjälp med av- och på klädning för [REDACTED] del uppgår till 1 timme och 10 minuter per vecka. Försäkringskassan har beräknat hennes behov i denna del till 4 timmar och 40 minuter per vecka som ett annat personligt behov.

Barn i sexårsåldern klarar i stort sett att klä av och på sig själva. [REDACTED] behöver fullständig hjälp med att klä av och på sig. Kammarrätten anser att [REDACTED] bör beviljas tid för av- och påklädning med åtminstone 4 timmar och 40 minuter per vecka.

Kommunikation och annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade

Kammarrätten gör i denna del samma bedömning som underinstanserna. Någon tid vid beräkning av omfattningen av de grundläggande behoven ska således inte medräknas i denna del.

Sammanfattning

██████████ behöver hjälp med grundläggande behov såvitt avser personlig hygien, måltider och att klä av och på sig. Hjälpbehovet är av sådan omfattning att hon har rätt till personlig assistans. Av 9 a § andra stycket LSS följer att hon även har rätt till sådan insats för andra personliga behov, om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Det ankommer på socialnämnden att som första instans göra en ny beräkning av omfattningen av den beviljade insatsen, med beaktande av vad som anförts ovan. Överklagandet ska därför bifallas och målet återförvisas till socialnämnden för fortsatt handläggning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättsråden Bodil Stelzer (ordförande), Evalotta Grip (referent) och Linda Svärd har deltagit i avgörandet.

Föredragande: Lisa Höglund

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I LINKÖPING****DOM**
2017-11-24
Meddelad i LinköpingMål nr
5971-16**KLAGANDE**[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Vårdnadshavare: [REDACTED] och [REDACTED]

Ombud: Josef Benauda
Kraft Assistans AB
Varuvägen 9
125 30 Älvsjö**MOTPART**Socialnämnden i Strängnäs kommun
645 80 Strängnäs**ÖVERKLAGAT BESLUT**

Socialnämndens beslut den 16 augusti 2016

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Överklagandet avslås.

BAKGRUND, YRKANDEN M.M.

Socialnämnden i Strängnäs kommun (nämnden) beslutade den 16 augusti 2016 att avslå [REDACTED] ansökan om ekonomiskt stöd för skäliga kostnader för personlig assistans. Som skäl för beslutet angavs bl.a. följande.

[REDACTED] är sex år gammal. Hon är i behov av mer stöd och hjälp med personlig omvårdnad, förflyttning, på- och avklädning och att äta och kommunicera än andra barn i samma ålder. Hennes behov av stöd för de grundläggande behoven uppgår till fyra timmar och 23 minuter per vecka. Hennes behov är inte av den omfattning eller karaktär att hon har rätt till personlig assistans. Behovet av stöd tillgodoses genom föräldraansvaret och genom vårdbidrag. [REDACTED] är tillförsäkrad goda levnadsvillkor.

[REDACTED] yrkar att förvaltningsrätten ska förklara henne berättigad till insatsen personlig assistans och anför bl.a. följande. Nämndens beräkning av hennes hjälpbehov är oskäligt låg. Nämnden har gjort en godtycklig bedömning av föräldraansvaret. För sexåringar föreligger ett mycket begränsat föräldraansvar avseende de grundläggande behoven. Hon åberopar Försäkringskassans beslut den 14 oktober 2016 där hennes grundläggande behov har beräknats till ca 15 timmar per vecka utifrån samma underlag.

Nämnden anser att överklagandet ska avslås.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 7 § LSS framgår att personer som tillhör personkretsen i 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1-9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt.

Av 9 § andra punkten LSS framgår att en av insatserna enligt lagen är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken.

I 9 a § LSS anges att med personlig assistans enligt 9 § andra punkten avses personligt utformat stöd som ges av ett begränsat antal personer åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov). Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt.

Förvaltningsrättens bedömning

Det är i målet ostridigt att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS och hon har därmed rätt till de insatser enligt lagen som hon har behov av och som inte tillgodoses på annat sätt. Frågan i målet är om [REDACTED] har rätt till insatsen personlig assistans.

Nämnden har bl.a. gjort gällande att [REDACTED] behov av stöd tillgodoses genom föräldraansvaret och det vårdbidrag som utgår. Förvaltningsrätten konstaterar inledningsvis att den omständigheten att hennes vårdnadshavare uppstår vårdbidrag för henne inte ska påverka bedömningen av hennes rätt till personlig assistans enligt LSS.

Vårdnadshavare till barn med funktionshinder har, liksom andra vårdnadshavare, ett ansvar enligt föräldrabalken för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov blir tillgodosedda. Omfattningen av detta

ansvar varierar givetvis beroende på barnets ålder, utveckling och omständigheter i övrigt (jfr RÅ 2004 ref. 16).

██████████ var vid tidpunkten för nämndens beslut sex år gammal. Vid denna ålder är föräldraansvaret fortfarande relativt omfattande även i vissa delar som utgör grundläggande behov. Nämnden har beräknat ██████████ hjälpbehov avseende *den personliga hygien* samt *av- och påklädning* till fyra timmar och 23 minuter. Enligt förvaltningsrättens mening ger inte utredningen i målet stöd för att ██████████ hjälpbehov i dessa delar skulle vara av större omfattning än vad nämnden har bedömt efter att föräldraansvaret har beaktats.

Nämnden har inte beaktat någon tid för hjälp i samband med *måltider*. För att hjälp i samband med måltider ska utgöra ett grundläggande behov krävs det i princip att den funktionshindrade inte kan föra mat eller dryck till munnen. Av utredningen i målet framgår att ██████████ trots vissa svårigheter, har förmåga att med hjälp av händerna få i sig mat och dryck. Vissa dagar kan hon äta med sked. Det hjälpbehov som ██████████ uppvisar vid måltider kan sammantaget inte anses vara av sådan karaktär att det utgör ett grundläggande behov.

Den *kommunikation* som ett sexårigt barn har sker vanligen inom familjen, med förskolepersonal och andra barn. I kontakter med myndigheter, sjukvårdspersonal eller liknande företräds barn i ██████████ ålder av sina vårdnadshavare. Det har framkommit att ██████████ har en hörselnedsättning och att hennes tal är otydligt men att förskolepersonalen och de andra barnen har lärt sig att förstå henne genom att bl.a. ställa följdfrågor. ██████████ hjälpbehov för kommunikering uppkommer således först i kontakten med andra barn och vuxna utanför hemmet och förskolan. Av utredningen i målet framgår att ██████████ har vissa svårigheter med kommunikationen. Enligt förvaltningsrättens bedömning saknas det dock

stöd i utredningen för att det krävs kunskap om just [REDACTED] hennes funktionshinder och kommunikationssätt för att hon överhuvudtaget ska kunna kommunicera med andra. Hennes hjälpbehov vid kommunikering kan därför inte anses vara av sådant slag att det ska ingå i de grundläggande behoven. Det finns inte heller stöd i utredningen för att det krävs ingående kunskaper för att tillgodose hennes hjälpbehov i något annat avseende.

Utredningen i målet visar att [REDACTED] har hjälpbehov avseende de grundläggande behoven som är av privat och integritetskänslig karaktär samt regelbundet återkommande. Det hjälpbehov som kan bedömas krävas är visserligen inte försumbart men av avgränsad omfattning. Vid en sammantagen bedömning anser förvaltningsrätten att [REDACTED] hjälpbehov inte är av sådan omfattning som förutsätts för rätt till personlig assistans. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Information om hur man överklagar finns i bilaga 1 (DV 3109/1D).

Mats Edsgården
Chefsrådman

I avgörandet har även nämndemännen Eva Berglund, Birgitta Larsson och Leif Tollén deltagit. Föredragande har varit Isabelle Bengtsson.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Jönköping.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.